

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2006-2007

22 januari 2007

GEDACHTEWISSELING

over het verslag van de evaluatiecommissie Jeugdcentrum ‘De Grubbe’ te Everberg

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door mevrouw Anne Marie Hoebeke**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Luc Martens.

Vaste leden:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack,
de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heer Tom Dehaene, mevrouw Vera Jans, de heren Luc
Martens, Steven Vanackere;

de heer Bart Caron, mevrouw Elke Roex, de heer Bart
Van Malderen;

de dames Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Vera
Van der Borgh.

Plaatsvervangers:

de heer Erik Arckens, de dames An Michiels, Monique Moens,
de heer Jurgen Verstrepen, mevrouw Linda Vissers;

de dames Cathy Berx, Kathleen Helsen, Trees
Merckx-Van Goey, Sabine Poleyn;

de dames Else De Wachter, Michèle Hostekint, Els Robeyns;
mevrouw Patricia Ceysens, de heer Marc Cordeel, mevrouw
Hilde Eeckhout.

Toegevoegde leden:

mevrouw Mieke Vogels;

mevrouw Helga Stevens.

INHOUD

	Blz.
I. TOELICHTING DOOR MEVROUW INGE VERVOTTE, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN	4
II. BESPREKING	5

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin besprak op 9 januari 2007 het verslag van de evaluatiecommissie Jeugdcentrum 'De Grubbe' te Everberg.

I. TOELICHTING DOOR MEVROUW INGE VERVOTTE, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Minister *Inge Vervotte* stelt dat de totstandkoming van het evaluatierapport moeizaam verlopen is. Dat was ook het geval voor het eerste rapport, over 2003.

De minister presenteert een overzicht van de belangrijkste stappen in de totstandkoming van het rapport. Op 26 oktober 2004 bezorgde de Vlaamse Regering een kopie van haar brief aan de Vlaamse directie over het eerste evaluatierapport en de noodzakelijke opvolging ervan aan mevrouw Onkelinx. Eind november van dat jaar verzocht minister Onkelinx het directiecomité om een bespreking van de aanbevelingen uit dat eerste rapport. In februari 2005 vroeg ze dat het evaluatietraject 2004 zou worden opgestart. In mei 2005 was er een eerste samenkomst met de experts, die een werkvoorstel deden. Op 7 juni besliste de evaluatiecommissie over de aangepaste werkwijze. Tijdens heel die periode was er onduidelijkheid over de cijferregistratie en over het gebrek aan eenvormigheid tussen de gemeenschappen. In september 2005 diende het directiecomité zijn activiteitenverslag in. Na een moeizame vertaling was er midden oktober een opvolgingsvergadering van de evaluatiecommissie waarbij de experts vragen konden stellen. Op 19 januari 2006 bezorgden die de eerste versie van hun verslag aan de evaluatiecommissie. In een mail van 3 juli bepaalde de minister een einddatum voor de aflevering van het rapport. Half juli droeg ze het directiecomité op het activiteitenverslag voor 2006 op te maken tot mei 2006. De Vlaamse Regering stelde hiertegen haar veto en eiste een jaarevaluatie. Eind augustus 2006 werd dan de eindversie van het jaarverslag voorgelegd. De minister stelde voor om het verslag op 15 september bekend te maken, maar de definitieve versie kon pas op 9 november ter tafel worden gelegd omwille van onjuistheden in de Franstalige versie.

Vervolgens presenteert de minister een selectie van inhoudelijke aspecten uit het rapport. Zij waarschuwt wel voor overhaaste conclusies. Voor gegronde uitspraken over het belang van de afkomst en de socio-

economische status is immers meer nodig dan de registratie in een evaluatierapport.

Ze stelt vast dat er aan Vlaamse zijde geen significante stijging is van de verblijfsduur in het centrum. Die bedroeg in 2003 gemiddeld 19,43 dagen en in 2004 gemiddeld 20,25. In Wallonië bedragen deze getallen respectievelijk 25,71 en 29,98. Beide gemeenschappen plaatsten in 2004 evenveel jongeren, namelijk 284. De Vlaamse Gemeenschap heeft wel geen beroep moeten doen op de capaciteit van de andere gemeenschap. Inmiddels plaatsen alle gerechtelijke arrondissementen in De Grubbe, al blijft Antwerpen de koploper. Er blijft dus een groot verschil, waarvoor allerlei verklaringen mogelijk zijn. Het loont de moeite om dat op te volgen.

Na hun verblijf in De Grubbe keert ongeveer 30 percent van de betrokken jongeren terug naar het thuismilieu, al dan niet met voorwaarden, terwijl ongeveer 54 percent naar de gemeenschapsinstellingen gaat. 35 percent verlaat De Grubbe na een verblijf van vijf dagen. De Vlaamse Gemeenschap hanteert in De Grubbe dezelfde pedagogische visie als in de gemeenschapsinstellingen. Aan Vlaamse kant werden 21 isolatiemaatregelen genomen ten aanzien van 15 jongeren, aan Franstalige zijde 45 ten aanzien van 28 jongeren. Aan Vlaamse zijde wordt het overgrote deel van de jongeren – 58,5 percent – geplaatst voor diefstal. Zedenfeiten zijn goed voor 7,4 percent en drugsgerelateerde feiten voor 7 percent.

De experts maken een aantal hypothesen over het intensievere gebruik van Everberg door beide gemeenschappen. De langere verblijfsduur laat volgens hen uitschijnen dat er minder belang wordt gehecht aan het effect van de 'short sharp shock'. Verder onderzoek is echter aangewezen. De experts benadrukken dat opsluiting van minderjarigen het laatste middel moet blijven en de minister onderschrijft dat. Ze stellen voorts voor om wetenschappelijk onderzoek te doen naar het gebruik van De Grubbe door magistraten en naar het effect van het verblijf. Zij benadrukken dat in overtal opnemen niet kan zonder pedagogische omkadering. Ze betreuren dat de opleiding van het federale personeel elementair is en te zeer gericht op het penitentiaire model. De installatie van een klachtencommissie zou volgens hen meer in overeenstemming zijn met een democratische handelwijze.

Vervolgens somt de minister een aantal politieke beslissingen op die al genomen werden op federaal en gemeenschapsniveau. Mevrouw Onkelinx liet weten

dat het door de experts gevraagde wetenschappelijke onderzoek in 2007 wordt uitgevoerd. Er loopt reeds een onderzoek naar de effectiviteit van de opname voor de gemeenschapsinstellingen. Er komt ook nog onderzoek naar de impact van het vorderingsbeleid op het hulpaanbod.

Verder zal mevrouw Onkelinx ervoor zorgen dat de opleiding van jeugdmagistraten aandacht besteedt aan het experimenteel gebruik van plaatsing. Ze zal ingaan op het voorstel van minister Vervotte om de Vlaamse opleidingsmodules open te stellen voor federaal personeel. Aan de overtalregeling wordt een omkaderingsverplichting gekoppeld. Er werd een aangepast huishoudelijk reglement goedgekeurd. Inzake de klachtenbehandeling stelt de Vlaamse Gemeenschap voor om in een eerste fase gebruik te blijven maken van een eigen klachtenafhandeling en in een tweede fase te zoeken naar een aangepaste procedure waarbij uiteraard het decreet rechtspositie een rol moet spelen.

II. BESPREKING

Mevrouw *Anne Marie Hoebeke* heeft niet duidelijk gehoord welke conclusies de minister trekt uit de manier waarop de aanbevelingen uit het eerste rapport zijn opgevolgd in het tweede rapport. De minister zei dat er verbetering is maar dat een aantal zaken nog open zijn. Het lid leidt daaruit af dat de instructies gedeeltelijk zijn opgevolgd. Minister *Inge Vervotte* verduidelijkt dat zij zelf gevolg heeft gegeven aan een aantal aanbevelingen van de experts. Voorts werden een aantal aanbevelingen uit het vorige rapport opgenomen in het globaal plan en in de standpunten van de regering over het jeugdsanctierecht. Zelfs aan de aanbevelingen uit het voorliggende rapport werd al politieke opvolging gegeven, zowel op het federale als op het gemeenschapsniveau.

Mevrouw *Anne Marie Hoebeke* heeft opgemerkt dat het onderwijs in De Grubbe evolueerde van een themagerichte naar een individuele en vakgerichte aanpak. Zij vraagt of men al kan beoordelen of dit een verbetering is geweest. Verder heeft zij in het verslag gelezen dat de twee gemeenschappen op een verschillende manier bestraffen. Ze meent dat dit het gezag ondergraaft.

De experts stellen drie vormen van rapportage voor. De spreekster wil weten welke aanpak de voorkeur van de minister wegdraagt. Hebben de experts de

evaluatietaak ondertussen al meer gedetailleerd omschreven?

Ze is het eens met de experts en met de minister dat een lagere bezetting niet noodzakelijk hoeft te betekenen dat jeugdrechters minder zouden voelen voor een 'short sharp shock'. Vooraleer men tot een dergelijke conclusie kan overgaan, is meer onderzoek nodig naar de rechterlijke uitspraken en de parameters die daarbij gehanteerd worden.

Blijkbaar stuurde Wallonië in het begin sneller jongeren naar Everberg en is Vlaanderen nu aan een inhaaloperatie bezig. Ze wil weten hoe dat komt.

Ze vraagt of de experts van mening zijn dat er een limiet moet worden opgelegd per gerechtelijk arrondissement. Volgens haar is dat in strijd met de scheiding der machten. Ze stelt voor dat men bij de jeugdmagistraten zelf zou informeren naar de criteria die zij hanteren bij plaatsing. Dat is van belang om de toekomstige begroting te kunnen ramen.

Zij wijst voorts op de aandacht die de experts vragen voor de taalproblemen, zowel bij cliënten als bij personeelsleden. Die experts pleiten voorts – en dat doen ze al lang – voor meer individuele en pedagogische dossiers, waarover duidelijk gecommuniceerd wordt. De VLD-fractie kan dat alleen maar ondersteunen. Eén gesprek per week met een sociaal pedagoog lijkt haar wat weinig. Doorverwijzing naar een gesloten instelling werkt stigmatiserend. Daarom is correcte communicatie zeer belangrijk, want iedereen moet een tweede kans kunnen krijgen.

Ten slotte deelt mevrouw Hoebeke de mening van de minister inzake de oprichting van een tweede instelling.

Mevrouw *Marijke Dillen* merkt op dat het voorliggende jaarverslag dat van 2004 is, terwijl ondertussen het jaar 2007 begonnen is. Ze vindt het opmerkelijk dat men twee jaar nodig heeft om statistische gegevens te verzamelen. Het gaat immers niet eens om een grondige evaluatie. In het verslag zelf wordt overigens opgemerkt dat het verslag over 2005 uiterlijk op 31 oktober 2006 klaar moest zijn. Ze is benieuwd wanneer het parlement die evaluatie in handen zal krijgen.

Ze erkent wel dat het lijvige en gedetailleerde verslag een duidelijk en leesbaar overzicht geeft. Ze waardeert ook de systematische opsplitsing tussen de twee

gemeenschappen, al bemoeilijken de uiteenlopende criteria een echte vergelijking. De experts benadrukken dat het verslag niet kan worden beschouwd als een wetenschappelijk verantwoorde analyse van de positie en het functioneren van Everberg. Door de beperktheid van hun opdracht en van de termijn konden zijzelf immers geen gegevens verzamelen. Daarom moeten de aangehaalde gegevens omzichtig en met de nodige reserves worden behandeld. Dat roept volgens haar vragen op naar de wenselijkheid van een dergelijk verslag. Mevrouw Dillen wil weten of de minister de bezorgdheid van de experts deelt. Ze heeft wel begrepen dat minister Onkelinx in 2007 eindelijk wetenschappelijk onderzoek zal opstarten.

Mevrouw Dillen herinnert aan de uitvoerige bespreking van het vorige verslag – over 2003 – in de commissie. Dat verslag was weinig positief. In het voorliggende verslag wordt verwezen naar de aanbevelingen en de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering ervan. Volgens haar staat het nochtans vast dat niet alle aanbevelingen een praktisch gevolg hebben gekregen.

Mevrouw Dillen heeft opgemerkt dat de uiteenlopende benadering van Vlamingen en Franstaligen in dit dossier andermaal tot uiting komt. Zij geeft de handelswijze van de magistraten als voorbeeld. Na een verblijf in Everberg gaat 38,7 percent van de Franstaligen naar openbare instellingen, terwijl 50 percent naar het eigen gezin terugkeert. Bij de Vlamingen is dat respectievelijk 58 en 30 percent. Ze staat erover versteld dat in Vlaanderen toch nog 30 percent van de jongeren die zeer zware feiten hebben gepleegd, meteen na hun plaatsing terug naar huis mogen. De experts maken zich terecht ongerust over het nog hogere percentage bij de Franstaligen en over de begeleidingsmaatregelen. Ze wil weten hoe de opvolging verloopt.

Ook de pedagogische projecten van de gemeenschapsinstellingen verschillen sterk. Blijkbaar beïnvloedt dat wel degelijk de samenwerking, want in het rapport staat dat de jongeren munt proberen te slaan uit de verschillen in aanpak. Ze wil graag een toelichting over de actuele stand van zaken.

Ze sluit zich aan bij de opmerking van mevrouw Hoebeke dat de Vlaamse Gemeenschap de haar ter beschikking staande plaatsen in 2004 meer heeft benut. Ze beseft dat het in de eerste plaats de jeugdrechtbank is die daarvoor gezorgd heeft. Toch wil ze graag een overzicht van de oorzaken. Ze vraagt zich af of er geen grotere capaciteit nodig is als die stijging zich doorzet. Ze wil weten wat er gedaan wordt

om te voorkomen dat er opnieuw plaatsgebrek ontstaat.

In het kader van het verzadigingsprobleem maakte men de bedenking dat onderzocht moet worden of alle geplaatste jongeren wel op hun plaats zitten in een gesloten instelling. Zij wil weten of dat onderzoek al uitgevoerd is en wat de stand van zaken is.

Inzake de sancties heeft ze geen principieel probleem met de verschillen tussen de Vlaamse en de Franstalige afdeling. Er blijkt echter ook geen conceptueel of praktisch verband te bestaan tussen de sanctiesystemen van de federale overheid en die van de gemeenschappen. Ze wil weten of de terzake aangekondigde evaluatie al uitgevoerd is. Hoe staat het met de exhaustieve lijst van sancties die aan jongeren kunnen worden opgelegd?

Ze informeert ten slotte ook naar de toekomst van Everberg. Hoe staat het met de plannen voor de bouw van een tweetalige jeugdgevangenis in Florennes? Net als de minister is ze daar geen voorstander van.

Mevrouw Dillen heeft ook nog een aantal punctuele vragen. Welke initiatieven worden genomen om iets te doen aan de hoge werkdruk voor het personeel? Wat was de oorzaak van die hoge werkdruk in 2004? Een oud-directeur van de instelling in Mol reikte een aantal mogelijke verklaringen aan zoals agressie, een gebrekkige band tussen jongeren en personeel en het feit dat sommige jongeren geen enkele moeite doen en geen respect hebben.

Ze stelt vast dat er grote verschillen zijn tussen de gerechtelijke arrondissementen. Toch meent ze dat niemand voorstander is van een vast aantal plaatsen per entiteit. De toestand in Antwerpen is totaal anders dan die in Veurne bijvoorbeeld. Antwerpen neemt meer dan een derde van de plaatsingen voor zijn rekening. In andere stedelijke gebieden, waar even goed ernstige problemen voorkomen met jongeren, zijn er relatief minder plaatsingen. Mechelen en Gent nemen bijvoorbeeld respectievelijk slechts 8 en 6 procent van de plaatsingen voor hun rekening. Is daar een verklaring voor? Zou het niet nuttig zijn om dat eens te onderzoeken? Ze beseft wel dat men daarvoor moet kunnen rekenen op de medewerking van de jeugdrechters.

Taal zorgt voor problemen, onder meer in het onderwijs. Dat is niet te verwonderen, want slechts 35 percent van de geplaatste jongeren zijn autochtone Belgen. Hoe pakt men dat aan in de toch wel relatief

korte verblijfperiodes? Zijn er extra taallessen? Is dit geen goede gelegenheid om de jongeren te overtuigen van het nut van een behoorlijke kennis van de Nederlandse taal voor een toekomst in Vlaanderen?

Mevrouw Dillen heeft in het verslag gelezen dat de Franse Gemeenschap in Everberg een dvd-verzameling aanbiedt. Daarmee wil men de jongeren warm maken voor andere genres dan geweldfilms. Wat gebeurt er op dit vlak langs Vlaamse kant?

Uit het verslag blijkt duidelijk dat de huidige leidinggevende structuur van de instelling niet optimaal is. Werden er al initiatieven genomen om daarin verandering te brengen? Voorts worden naar het schijnt vele thema's op de lange baan geschoven omwille van de unanimiteitsregel in het directiecomité. Welke thema's zijn dat?

Het verslag bevat een gedetailleerde lijst van feiten die aanleiding geven tot isolatie. Blijkbaar zijn poging tot ontvluchten en dealen van drugs daar ondertussen uit geschrapt. Daar heeft mevrouw Dillen vragen bij, want zelfmoordpoging en poging tot zelfverminking blijven wel op de lijst staan, hoewel dat eerder psychologische problemen zijn, die men niet kan oplossen met isolatie. Daarover wil ze graag meer uitleg. Ze informeert ook naar de stand van zaken met betrekking tot de systematische drugstesten waar Vlaanderen voorstander van is.

Mevrouw *Anne Marie Hoebeke* voegt nog enkele vragen toe over het personeelsverloop in de inrichting, de specifieke opleiding van het personeel rond het omgaan met geweld en het reserveren van plaatsen.

Mevrouw *Trees Merckx-Van Goey* wijst vooraf op de conclusie over het voorbeeldige werk van personeel en directie. Dat is des te merkwaardiger omdat dit gebeurt in weerwil van de slechte Everbergwet van 1 maart 2002, het moeilijke kader en de vele beperkingen, inconsequenties en tegenstellingen. Maar of dat van de plaatsingspolitiek zelf een succes maakt, is nog iets anders.

Ook zij herinnert aan het lange wachten op het verslag van de evaluatiecommissie over 2004. Ze wil weten wanneer men het verslag over 2005 mag verwachten. Zij hoopt overigens dat er in dat laatste verslag wel overeenstemming zal worden gevonden tussen de verschillende bevoegde ministers over de toevoeging van een tweede deel met een echte externe en onafhankelijke beoordeling door de expertengroep. Grondiger onderzoek op een hoger wetenschappelijk niveau is nodig om relevante conclusies te kunnen trekken. Mevrouw Merckx wil ook weten of

het jaarverslag zelf – dus niet het rapport – openbaar werd gemaakt en, zo ja, waar. Indien niet, waarop wacht men dan om dat te doen? Volgens haar zou dat interessant zijn voor de beide afdelingen.

Mevrouw Merckx merkt op dat de Everbergwet een noodwet is die tijdelijke opvang regelt. Er is sprake van ernstige, dringende en uitzonderlijke omstandigheden die betrekking hebben op de bescherming van de openbare veiligheid. Daarom moet men volgens haar niet alleen het samenwerkingsakkoord en het huishoudelijk reglement evalueren, maar ook de uitvoering van de beperkingen die de wet oplegt, met name het ontbreken van plaats in een andere gesloten voorziening en ernstige aanwijzingen voor schuld. Volgens haar heeft Vlaanderen de tijdelijkheid van de opvang en de beperkingen in Everberg altijd strikt gerespecteerd, terwijl aan Franstalige zijde Everberg te weinig gebruikt wordt als de buffer waarvoor het opgericht is. De helft van de Franstaligen wordt immers helemaal niet doorverwezen maar gaat gewoon naar huis. Bij de Vlamingen gaat het om slechts 30 percent, van wie dan nog de helft met voorwaarden. Het in vrijheid stellen van gevaarlijke jongeren zonder doorverwijzing roept volgens haar vragen op. Zij dringt aan op verder onderzoek, uitleg en duiding. Het ontbreken van enige nazorg bij 50 percent van de Franstaligen is onbegrijpelijk. Het lid suggereert dat het Vlaams Parlement zou weigeren om het samenwerkingsakkoord goed te keuren als er geen inhoudelijke duidelijkheid komt. Het heeft immers geen zin om maatregelen op te leggen die geen effect hebben voor de betrokkenen of voor de samenleving.

Door de gemiddeld kortere verblijfstermijnen aan Vlaamse kant, kan men overbezetting voorkomen en evenveel jongeren laten passeren. Een ander merkwaardig verschil zit in de tijdelijke uitgaansvergunningen – waartegen de federale directeur verzet kan aantekenen – in het kader van het pedagogische project. De Franstaligen krijgen elke week dergelijke uitgaansvergunningen, de Vlamingen uitzonderlijk, misschien één keer per jaar. Dat kan volgens haar niet zonder gevolgen blijven, want de jongeren weten dit ongetwijfeld van elkaar. De Franstalige pedagogische directeur of zijn medewerkers gaan zelfs mee naar de jeugdrechter om te spreken over een verdere oplossing. Dat is een heel andere ingesteldheid dan aan Vlaamse kant.

Ongeveer de helft van de jongeren geeft aan dat ze drugs gebruiken. Drugs vormen de derde belangrijkste reden waarom jongeren in Everberg belanden, na diefstal en zedenfeiten. Eigenaardig genoeg rept het evaluatieverslag echter nauwelijks over een even-

tueel drugsprogramma. Mevrouw Merckx-Van Goey vraagt hoe dat komt.

Overtalplaatsingen zijn aan Vlaamse kant niet direct een probleem. Mevrouw Merckx-Van Goey heeft er geen probleem mee dat men een paar keer een kamer aan een Franstalige geeft, als er maar gezorgd wordt voor de nodige begeleiding.

Ernstiger zijn de uiteenlopende rechtsposities van de jongeren in de Everbergwet, de wet-Onkelinx en – in de toekomst – de uit handen gegeven verdachten en veroordeelden. Daarover maakt ze zich zorgen. Zij pleit ervoor om dit jaar nog duidelijk de finaliteiten te bepalen van de verschillende categorieën, met het oog op de rechtszekerheid.

Tot slot vraagt mevrouw Merckx-Van Goey aandacht voor de infrastructuur in Everberg. Er is bijvoorbeeld nog altijd geen keuken. Daarnaast is er ook dringend renovatie nodig. De werken kunnen echter niet plaatsvinden omdat de instelling vol zit. Na vijf jaar zitten de federale directeur en de pedagogische directeurs van de gemeenschappen nog altijd bij elkaar in één bureau. Ze beseft wel dat dit samenhangt met de beslissing over de toekomst van Everberg. Als men voortgaat met Everberg, is er volgens haar een investeringsprogramma nodig.

Ze wil weten in welke mate rekening werd gehouden met de aanbevelingen uit het vorige verslag en wat er zal gebeuren met de conclusies uit dit verslag. Wat werd er met de federale minister en met de andere gemeenschapsminister afgesproken over jaarverslag en evaluatierapport? Zijn de conclusies van de verslagen relevant voor het samenwerkingsakkoord dat – op basis van de wet-Onkelinx – moet worden gesloten naar aanleiding van de nieuwe instelling. Wat wordt op lange termijn de opdracht van Everberg? Ze pleit ook nog voor verder onderzoek – onder meer op basis van de registratie – naar het beleid van de jeugdmagistraten, de opleiding van het personeel en het effect van de ‘short sharp shock’.

Mevrouw *Else De Wachter* kan zich grotendeels aansluiten bij mevrouw Merckx-Van Goey. Ze lanceert een warme oproep om snel over te gaan naar het volgende rapport. Pas na vergelijking kan men conclusies trekken. Vooral het effect van Everberg op de maatschappij en op de jongeren – meer bepaald hun begeleiding en resocialisatie – zijn voor haar belangrijk. Ook zij pleit voor verder onderzoek naar de verschillen tussen de gerechtelijke arrondissementen en de motivatie van de jeugdrechters.

Mevrouw *Helga Stevens* vindt dat de snelle oprichting van de instelling, als voorlopige oplossing, de kern van het verhaal is. Het beleid creëerde toen geen doordachte langetermijnoplossing maar reageerde op wat het als een noodtoestand ervoer. Zij citeert uit pagina 139 van het verslag. Everberg was bedoeld om een snelle oplossing te vinden voor het tekort aan opvangplaatsen voor jongeren die een als misdrijf omschreven feit pleegden. Daar is op zich niets mis mee zolang tegelijk wordt gewerkt aan een eenduidige visie op jeugdbescherming en jeugdsanctierecht. Dat is hier niet het geval.

Ze vindt het niet normaal dat er, zoals vandaag, twee culturen zijn in één instelling. Er zijn problemen met taal, aanpak, opleiding en mentaliteit. Op termijn zijn aparte instellingen nodig. De aanpak illustreert dat de federale overheid een ad-hocbenadering hanteert, zonder langetermijnvisie of doordachte planning. De containers waarin de instelling is gehuisvest symboliseren het ontbreken van een toekomstvisie. Ze pleit voor een volledige defederalisering van het jeugdsanctierecht, maar dat is natuurlijk een federale aangelegenheid. Zij vraagt alvast aan de minister hoe zij de toekomst van Everberg ziet en of zij een goed overleg met mevrouw Onkelinx heeft. Heeft zij voldoende inbreng in de discussie met de federale overheid en de Franse Gemeenschap? Zullen er op termijn twee aparte instellingen komen? Everberg bewijst immers dat het onhoudbaar is te blijven opteren voor één instelling. Tot nu toe is alles relatief goed verlopen, maar ze betwijfelt of dat zo zal blijven. Er is een groot personeelsverloop en dat leidt vroeg of laat onvermijdelijk tot ongelukken.

De Everberg - wet is volgens haar een noodwet die moet vervangen worden door een structurele oplossing. De aanpassing van de Everberg - wet is nauw verbonden met de capaciteitsverhoging van de Vlaamse jeugdbeschermingssector. De sprekerster verwijst naar het kranteninterview met de recent gepensioneerd directeur van de instelling in Mol. Die man verklaarde dat de instelling op een tijdbom leeft. Vroeger kregen opvoeders de tijd om de jongeren te leren kennen en om respect af te dwingen. Nu verlaten ze de instelling al na een week of twee waardoor er geen tijd meer is om een band te smeden. Ze benadrukt dat het zinvol is om in deze sector te investeren. Deze jongeren staan op een keerpunt en kunnen nog op de goede weg terechtkomen. Als ze toch verloren gaan, zal het de maatschappij later nog meer kosten. Samen met de ouders – die ook soms in gebreke blijven – moet de overheid duidelijk maken dat ze nog een toekomst ziet voor deze jongeren.

Dat alles vindt ze heel belangrijk. Ze kan niet aangeven dat 30 percent van de jongeren in Everberg

onbegeleid terug naar huis vertrekken. Ze wil weten of daarvoor nog andere redenen zijn dan het capaciteitsgebrek. Ze bekijkt de zaken positief, maar toch pleit ze voor extra inspanningen. Net als mevrouw Merckx-Van Goey pleit ze voor een structurele oplossing.

Minister *Inge Vervotte* antwoordt dat zij in grote mate afhankelijk is van het vorderingsbeleid. Het rapport gaat over de werking van De Grubbe en is niet geschikt om er algemene conclusies uit te trekken. Cruciaal is dat Vlaanderen het vorderingsbeleid zelf kan volgen. Het probeert dat op twee manieren te doen, namelijk door middelen vrij te maken voor onderzoek en door overleg. In het globaal plan, opgesteld met federaal minister Onkelinx, vraagt de Vlaamse Gemeenschap overleg met de jeugdmagistraten.

Vervolgens gaat de minister in op de talrijke vragen en opmerkingen over het stigma. De belangrijkste reden voor dat stigma is volgens haar het feit dat nogal wat mensen zonder enige kennis van zaken uitspraken doen over de bijzondere jeugdzorg. De gemiddelde burger kan het onderscheid niet meer maken tussen de jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en de grootste groep, die bestaat uit jongeren in een problematische opvoedingssituatie, jongeren met zware psychiatrische problemen en jongeren met problemen door migratie. Deze laatste jongeren worden geholpen door de bijzondere jeugdzorg. De minister pleit voor omzichtigheid en nuancering. De organisatie van het hulp- en dienstverleningsaanbod is echter heel complex en onderling nauw verweven. Daarom hecht de minister veel belang aan het globaal plan. Bovendien heeft de Vlaamse Gemeenschap de touwtjes niet in handen.

Vlaanderen hanteert een meersporenbeleid en een geïntegreerde aanpak omwille van het grote aantal verschillende profielen. Het traject dat de jongere heeft doorlopen en zijn profiel vormen volgens de minister het uitgangspunt. Jongeren die als veelplegers omschreven worden, vereisen een andere begeleiding dan 'first offenders'. Het huidige uitgangspunt vormt volgens minister Vervotte een knelpunt. Vlaanderen probeert verschillende pijlers uit te bouwen. Als de jeugdrechters daar anders mee omspringen, haalt dat niets uit. Eén aspect eruit halen leidt tot een vertekend beeld.

De minister is vooral geïnteresseerd in het hulpverleningstraject van de jongeren. Ze pleit voor voorzich-

tigheid omdat alle aandacht naar één pijler gaat. De volledige visie staat in het globaal plan. Over deze visie treedt de Vlaamse Gemeenschap in overleg met de magistratuur opdat het een geïntegreerd geheel zou kunnen worden. Het is de bedoeling om tot overeenstemming te komen over een traject per profiel. Zulks heeft gevolgen voor de werking van De Grubbe en de gemeenschapsinstellingen.

Aangezien politici en experts het eens zijn over het meersporenbeleid, moet dat volgens de minister doorgetrokken worden tot in de werking van de gemeenschapsinstellingen en De Grubbe.

Dat heeft ook gevolgen voor de plaatsingen. Er mogen niet te snel conclusies worden getrokken uit het feit dat 30 percent van de jongeren onbegeleid naar huis terugkeert. Een groot deel van die jongeren gaat niet onvoorwaardelijk naar huis. Gedifferentieerde voorwaarden kunnen volgens de minister zinvol zijn. Daarnaast wordt een schokeffect nagestreefd. De periode van vijf dagen heeft in beperkte mate te maken met het onmiddellijke schrikeffect. In de meeste gevallen is er vooruitgang geboekt in het gerechtelijk onderzoek waardoor de rechter beslist dat voorlopige hechtenis niet meer nodig is. Een andere mogelijkheid is de doorstroming naar een gemeenschapsinstelling.

Inzake de toekomst van Everberg blijft minister Vervotte trouw aan haar houding. Gezien haar ontstaansgeschiedenis, moet deze instelling alert opgevolgd worden. De globale visie en de capaciteitsuitbouw moeten op elkaar worden afgestemd. De Vlaamse Gemeenschap heeft daarover overleg gevraagd met federaal minister Onkelinx omdat ze lessen wil trekken uit de huidige constructie en werking. Vlaanderen pleit voor eentalige instellingen. Federaal minister Onkelinx heeft het in de pers over een federaal detentiecentrum in Florennes. Zo'n detentiecentrum past absoluut niet in de Vlaamse visie. Vlaanderen pleit voor een uitdoofscenario voor de tweetalige instellingen. De Grubbe moet een eentalig Vlaamse instelling worden. Er wordt onderhandeld over de impact daarvan op capaciteit, invulling en plaatsingen. De minister wenst niet vooruit te lopen op deze onderhandelingen.

De minister is het volmondig eens met de vraag naar verder onderzoek. Over sommige onderwerpen kan Vlaanderen volledig onafhankelijk onderzoek verrichten. Daarnaast is Vlaanderen bereid om middelen vrij te maken voor een expertenonderzoek van de

instelling zelf. De vraag is of ook de andere partners daartoe bereid zijn. Elke partner moet immers een financiële bijdrage leveren aan het onderzoek.

De heer *Karel Hendrickx*, afdelingshoofd gemeenschapsinstellingen, departement WVC, beantwoordt de vragen over de werking van het directiecomité, het personeel en de aanpak.

Het onderwijs werd geherstructureerd omdat de leerkrachten meer structuur vroegen. 's Morgens werkt men aan de theoretische vakken, 's namiddags werkt men thematisch. Daardoor wordt een meer gestructureerde aanpak mogelijk en weet men beter waar men aan toe is. Dat heeft niet ineens tot veel betere resultaten geleid bij de jongeren, want uiteindelijk duurt een verblijf maximaal twee maanden.

De heer Hendrickx benadrukt dat het rapport niet volledig is. De Franse Gemeenschap heeft een uitgebreider rapport, maar dat betekent niet dat de Vlaamse Gemeenschap minder grondig werkt. Vlaanderen heeft de rapportering iets bescheidener aangepakt.

Isolatie werd vroeger als straf gebruikt. Nu wordt het ook gebruikt als bescherming van personeel en jongeren. Dat blijkt uit de lijst met redenen voor isolatie. Het weigeren van een naakte fouillering wordt bestraft met isolatie omdat het personeel dan niet weet of de jongere gewapend is. Men wil alleen controleren in een isoleercel, niet in de leefgroep en niet in de kamer. Alle andere straffen worden in de kamer uitgevoerd. Drugs dealen wordt wel degelijk bestraft door de jongere in kwestie op zijn kamer te plaatsen. Vermits de kamers goed beschermd zijn tegen agressie, wordt de isolatiecel niet vaak gebruikt. Het is dus niet zo dat drugs dealen of gebruiken niet bestraft wordt.

De heer Hendrickx begrijpt de vraag van het personeel naar meer drugstests. Het is immers moeilijk om te weten of jongeren al dan niet drugs gebruiken. Het controleren van drugsgebruik vereist echter een urinestaal en is dus een medische ingreep. Het drugsgebruik wordt in Everberg niet behandeld wegens de korte verblijfsduur. Uiteindelijk geeft slechts 0,67 percent van de jongeren toe verslaafd te zijn. De gemeenschapsinstellingen zitten met dezelfde vragen, namelijk hoe het drugsgebruik moet aangepakt worden, welke mogelijkheden er zijn en waar de grenzen liggen.

In de praktijk heeft hij geen probleem met het verschil tussen de Vlaamse en de Franstalige visie. De enige plaats waar beide gemeenschappen elkaar

bezig zien is op het binnenplein. In hun rapport moeten experts uiteraard wijzen op verschillen waar de jongeren munt zouden kunnen uit slaan. De opvoeders moeten erop toezien dat zulks niet gebeurt. De discussie over de visieverschillen moet niet worden gevoerd op het binnenplein van De Grubbe.

Het klopt dat het personeel met een hoge werkdruk kampt, maar dan alleen op de momenten dat de instelling vol zit. De snelle doorstroming maakt het voor de opvoeders zwaar. Daartegenover staat dat de instelling bij momenten maar halfvol zit.

De spreker ziet geen verband met het personeelsverloop. Dat personeelsverloop wordt veroorzaakt door het feit dat er veel contractuelen werken in De Grubbe. Dat zal de komende maanden veranderen omdat er net een examen is afgerond. Soms kiezen contractuelen er zelf voor om ergens anders te gaan werken. Soms blijkt de samenwerking na verloop van tijd niet langer mogelijk. Contractuelen worden immers niet zo zwaar gescreend bij de indienstneming.

De spreker vindt het totale personeelsverloop niet onrustwekkend. Dat statutaire medewerkers na verloop van tijd ontslag nemen, vindt hij een gunstige evolutie. Het is immers onmogelijk om twintig jaar in zo'n situatie te werken. De instelling is beperkt, het werk is stresserend en ploegarbeid belast het gezin.

De redenen waarom de discussies in het comité lang duren, liggen vaak in de onderwerpen zelf. Elke beslissing moet getoetst worden op het vlak van de veiligheid. De meningen daarover lopen echter uiteen. De vraag bijvoorbeeld of er gordijnen gehangen moeten worden of niet, leidt in Everberg tot een ellenlange discussie.

Daarnaast zijn er nogal wat beleidsdiscussies gevoerd in het voorbije jaar. Er is lang gesproken over de vraag hoe dit verslag geschreven moest worden. De drie overheden hebben elk hun eigen manier en hun eigen statistieken. In 2004 was het Franstalige lid in het directiecomité zelf nog aan het studeren waardoor hij geregeld ontbrak. Beslissingen werden uitgesteld omdat een consensus vereist is.

Minister *Inge Vervotte* zegt dat de eerste elementen voor het nieuwe rapport al voorhanden zijn. Zij wil de zaken zo snel mogelijk verwerken. Er is al overleg gepleegd. Er is bijvoorbeeld al afgesproken om de cijfers van de verschillende gemeenschappen beter te vergelijken in het nieuwe rapport. De minister hoopt dat het sneller zal gaan dan de vorige keer.

Mevrouw *Mieke Vogels* merkt op dat het rapport de werking van De Grubbe analyseert. De Grubbe is echter op zijn beurt een onderdeel van de bijzondere jeugdzorg. De oprichting van het centrum gaf terecht aanleiding tot discussies. De Grubbe werd namelijk opgericht op basis van een wet die snel was goedgekeurd door het federale parlement en een voorafname was op het Jeugdsanctierecht. Mocht het Jeugdsanctierecht uiteindelijk goedgekeurd zijn, dan was de Everbergwet er een onderdeel van geworden. Dat is evenwel niet gebeurd. Het nieuwe jeugdrecht is gebaseerd op het als misdrijf omschreven feit en niet op de rechtspositie van jongeren.

De spreker vindt dat Vlaanderen zich moet bezinnen over de vraag of het nog zin heeft mee te werken aan De Grubbe. Het is immers erger dan ooit gesteld met de rechtspositie van jongeren. Binnen de bijzondere jeugdzorg worden jongeren die in Mol terechtkomen, anders behandeld dan jongeren die in de integrale jeugdzorg of in De Grubbe terechtkomen. Daarnaast wordt een aantal jongeren verwezen naar de psychiatrie. Welke rechtspositie hebben zij? Bovendien zijn er nog tal van andere instanties die menen jongeren te mogen bestraffen. Een aantal burgemeesters vindt dat ze jongeren alternatieve straffen moeten kunnen geven. Schooldirecteuren komen met OCMW-voorzitters overeen om jongeren te bestraffen. Mevrouw *Vogels* meent dat de commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin zich moet buigen over de rechtspositie van jongeren. De visie in Vlaanderen is altijd geweest dat jongeren rechten en plichten hebben. Jongeren die een bepaalde norm overschrijden moeten weten dat ze strafbaar zijn. Tegelijk moeten ze weten in welke mate ze strafbaar zijn en wat hun rechten zijn.

Mevrouw *Marijke Dillen* merkt op dat de minister overleg pleegt over de toekomst van Everberg. Wanneer verwacht de minister resultaten? Is er al een timing? Heeft federaal minister Onkelinx al gereageerd op de vraag naar overleg?

In het verslag leest de spreker dat het de Vlaamse Gemeenschap is die pleit voor systematische drugstests. Ze steunt de minister volledig op dat vlak. Ze vraagt meer toelichting.

Ze vraagt ook hoe het taalprobleem wordt aangepakt binnen de instelling.

In het verslag staat dat de sancties geëvalueerd zullen worden. De spreker vraagt wat de stand van zaken precies is.

Mevrouw *Trees Merckx-Van Goey* stelt vast dat minister Vervotte de conclusie van de expertengroep deelt. Gezien het grote aantal externe limieten, is het onmogelijk een behoorlijk zelfstandig beleid te voeren op het niveau van de instelling. De spreker vindt dat die vaststelling niet genoeg benadrukt kan worden. Zijn er afspraken gemaakt over het jaarverslag met de andere partners? Worden er inspanningen geleverd om dat bekend te maken?

Minister *Inge Vervotte* antwoordt dat een en ander op de website zal verschijnen nu de bespreking gevoerd is. Elke gemeenschap zal dat echter op haar manier doen.

De minister is van oordeel dat er al heel wat stappen gezet zijn. Precies daarom heeft ze in haar toelichting veel aandacht besteed aan de globale visie. Het uitgangspunt is de vraag welk traject de jongeren moeten doorlopen. Dat traject verschilt naargelang de doelgroep, de situatie, de context en de gepleegde feiten. De minister erkent dat het wetgevende kader cruciaal is. Ze is van oordeel dat ze het onderste uit de kan heeft gehaald inzake de wetgeving. Er is nog een andere mogelijkheid: overleg met de magistraten. Als de Vlaamse Gemeenschap en de magistraten erin slagen samen een visie uit te werken, onder meer op trajecten en op doelgroepen, zal de transparantie verhogen, de rechtspositie verbeteren en zal het duidelijk worden welke investeringen precies nodig zijn.

Er moet sowieso een samenwerkingsovereenkomst gesloten worden om tot een federaal detentiecentrum te komen. Vlaanderen heeft wel degelijk een hefboom om ervoor te zorgen dat De Grubbe een plaats krijgt in een doordacht beleid. Dat is volgens de minister de essentie van het overleg.

De heer *Karel Hendrickx* antwoordt dat er taallessen worden gegeven aan de jongeren die het Nederlands enigszins machtig zijn. Jongeren die het Nederlands niet machtig zijn, krijgen dagelijks een taaltraining. Het gaat maximaal over een periode van twee maanden. De bedoeling van de training is dat ze zich in het Nederlands kunnen behelpen binnen het centrum.

Vlaanderen vraagt om drugstests. Een drugstest is de beste manier om na te gaan of iemand drugs gebruikt, maar de vraag is of dat mogelijk is. Er zijn immers enkele fundamentele rechten in het spel.

De discussie over de sanctielijst duurt verder. Moet er met een lijst gewerkt worden of moet men telkens opnieuw nagaan hoe gereageerd wordt op overtre-

dingen? Wanneer met een lijst gewerkt wordt, eisen de penitentiaire beambten een rigoureuze toepassing ervan. Dat is niet altijd mogelijk en het heeft al aanleiding gegeven tot zware incidenten. Toch moeten jongeren duidelijk weten wat hen te wachten staat.

De verslaggever,

Anne Marie HOEBEKE

De voorzitter,

Luc MARTENS
